Št. 58. V Gorici, v torek dne 23. julija 1901. Letnik III.

Izhaja vsak **torek** in **soboto** v tednu ob 11. uri predpoldne za mesto ter ob 3. uri popoldne za deželo. Ako pade na ta dneva praznik izide dan prej ob 6. zvečer. Stane po pošti prejeman ali v Gorici na dom pošiljan celoletno 8 K., polletno 4 K. in četrtletno 2 K.

Prodaja se v Gorici v tobakarnah Schwarz v Šolskih ulicah in Jellersitz v Nunskih ulicah po 8 vin.

GORICA

(Večerno izdanje.)

Uredništvo in **upravništvo** se nahajata v «Narodni tiskarni», ulica Vetturini h. št. 9.

Dopise je nasloviti na uredništvo, oglase in naročnino pa na upravništvo «Gorice». Oglasi se računijo po petitvrstah in sicer ako se tiskajo 1-krat po 12 vin., 2-krat po 10 vin., 3-krat po 8 vin. Ako se večkrat tiskajo, računijo se po pogodbi.

Izdajatelj in odgovorni urednik **Josip Marušič**. Tiska **„Narodna tiskarna“** (odgov. J. Marušič).

Govor

deželnega poslanca dr. Rojica v zadevi zgradbe deželne norišnice v seji dne 16. julija 1901.

Stvar je jako važna. Jako važna je stvar iz znanstvenega, jako važna iz humanitarnega in jako važna iz financijalnega ozira. In ravno zato, ker je stvar važna iz vseh teh treh ozirov, ne morem razvididti, kako more dr. Marani predlagati, naj se taka stvar ne odda odseku, ki je jako važna iz znanstvenega ozira in za našo ubogo deželo tudi iz financijalnega ozira.

Ta stvar je jako važna, in tudi če se je obravnavala v odsekih, se vendar ni mogla temeljito razpravljati. Zakaj pa ne? Zato ker manjkajo predpogoji! Predpogoji pa manjkajo, ker nimamo statističnih podatkov, o katerih govori poročilo. Navedeni podatki niso avtentični in taki tudi ne morejo biti; kajti avtentični bodo podatki še-le tedaj, ko jih bodemo imeli iz lastne izkušnje, in te dobimo pa le takrat, ko bo imela dežela svoj zavod za somatične bolnike in za blazne. Teh zavodov sedaj nimamo in se ne moremo in ne smemo zanašati na podatke, katere se nam ponuja. Podatki v poročilu ožjega odseka se nanašajo na bolnišnico usmiljenih bratov, ki pa ni deželna, in na mestno bolnišnico, ki tudi ni deželna. Usmiljeni bratje nimajo psihijatra, ki bi zdravil umobolne in zamogel reči: Toliko in toliko jih je ozdravilo. Tudi mestna bolnišnica nima psihijatra, ki bi zamogel reči: Toliko bolnikov je in toliko zdravnikov se potrebuje za nje, toliko jih je pa še v zavodu, ki so sposobni za delo.

Ožji odbor navaja date iz tujih provincij, ki se silno razlikujejo od naše po podnebju, silno po številu prebivalcev in silno tudi po tem, s čemur se prebivalci v glavnem pečajo.

Znano je, da naša dežela nima industrije, iz katere prihaja največ bolnikov, bodisi somatičnih ali duševnih. Znano je pa tudi, da se naše ljudstvo posebno odlikuje po tem, da se peča s poljedelstvom in znano je dalje nam vsem, tudi nepsihijatrom, da ravno ta stan daje najmanj bolnikov, toliko somatičnih, kakor duševnih. Date o blaznih torej, katere nam podaja ožji odbor, ne odgovarjajo. Ravno zato pa, ker nimamo lastnih avtentičnih dát in ker dáte drugih dežel ne odgovarjajo našim zadevam, moramo si jih še le sami preskrbeti po lastnih zavodih.

Pričeti pa moramo z malim in preskrbimo si najprej to, kar so druge dežele najprej napravile, namreč male norišnice, iz katerih so izločili take umobolne, ki so bili za delo sposobni; kadar bomo imeli tak zavod za 130 blaznih, potem bomo še le črez nekoliko let lahko rekli: Toliko blaznih je za delo sposobnih!

Za ta govor se sploh nisem pripravil, ker bi sicer vse drugače govoril.

Ožji odbor priznava sam, da bo treba let in let, predenj pridemo do onega števila blaznih, če sploh kedaj pridemo, recimo do 30—40 takih, ki bodo za delo. Jaz tega ne vem, ker nimam dát. Če pa pridemo do tega števila, je vprašanje, ali bomo pustili te umobolne delati za deželo in ali bo to deželi v korist?

Naši umobolni prihajajo večinoma iz kmetskega stanu, ki se pečajo s poljedelstvom.

Kaj pa je to: norišnica združena s kolonijo, kjer se dela na polju? Ali je to kaj drugega kakor poljedelstvo? Obstojé pa tudi take norišnice, katere oddajajo svoje za delo sposobne umobolne poljedelskim družinam, da tam živé in delajo. Kako bo pa to pri nas, kjer imamo večino umobolnih poljedelskega stanu? Ali jih bomo imeli v posebnih stanovanjih? Za našo deželo, ki je jako majhna, koje zemlja ne more prenašati niti 3 odsto obresti, da bi stali umobolni 60 ali 80 kr. ali celo morda 1 gl. na dan, ko jih lahko pošljemo na deželo k svojim za 30 kr. dnevno? Meni je to znano in mi je tudi lahko znano, ker sem z dežele; bil sem navzoč ko smo imeli veliko posestvo; kot zdravnik občujem z ljudstvom cele dežele ter mi je poznana nje toliko slovenska kakor laška stran. Če torej dobimo za delo sposobne blazne, ali naj jih mari držimov z avodu sè stroškom 80 kr. ali celo 1 gl. na dan? Mi jih lahko damo družinam nazaj! Potem ko blazni ni več nevaren in lahko dela, sem prepričan, da ga vsak rad vzame na lastni dom, posebno proti primerni odškodnini. Če ima kaka kmetska družina brate, sestre ali druge sorodnike z blaznici, ki lahko delajo, jih prav rada vzame na dom, in če hoče dežela koristiti sebi in humaniteti in narediti to, kar zahteva tudi ožji komité in znanstvo, je pač najbolje, da se preskrbi takim blaznim tako delo, katero lahko opravljajo doma. Ako rečemo posestniku, vzemi svojega otroka ali sorodnika domov, plačamo ti zanj na dan 30 kr., ga ba jako rad vzel že iz ljubezni do njega in radi koristi in ker tako ukazuje tudi pijetéta. Mi naj bi držali v blaznici 30—40 bolnikov, ki lahko gredó domov in za katere nam bodo njih sorodniki hvaležni?

Da je to resnica, vidimo iz tega, ker imamo najdence v deželi. Večkrat pridem kot zdravnik sem in tje in vidim družine, ki imajo 4—7 otrok, zraven teh pa še kakega najdenčka. Ko jih vprašam, kako da vzdržijo zraven tolikega števila svojih otrok še najdenčka, mi odgovoré: Ker zaslužimo 2 gl. na mesec, da si kupimo soli. Ako redijo najdence za tako malo svoto, zakaj ne bi vzeli sorodnike k sebi in za večjo odškodnino? To je tem lažje sedaj, ko bomo imeli zdravnike po celi deželi, ako se sprejme predlog deželnega odbora za ureditev zdravstvene službe. Jaz ne bodem danes govoril o tem, ker nisem za to pripravljen, in torej ne morem našteti vseh potrebnih podatkov, ki govoré proti napravi tako dragega samostojnega zavoda za same umobolne.

Ker se pa hoče danes naravnost sklepati o napravi same umobolnice, v tem ko smo lani sklenili, da naj se nakupi terên za bolnišnico, norišnico in hiralnico, moram se temu protiviti. Sedaj pa pride nek ožji odsek do vseh drugačnih sklepov! Kaki strokovnjaki pa so to sklepali? Ti gospodje (zdravniki), ki so bili v komisiji, se ne pečajo izključno le s psihijatrijo. Zato je potreba poklicati psihijatra! Zato je, gospoda moja, zbornica sklenila, naj se odsek pomnoži s kakim izvedencem izven dežele, če ga nimamo med seboj. Tega pa deželni odbor ni storil! Kar se je govorilo, to ni od veščakov in tudi ni pravih podatkov, ker dežela nima lastnih zdravstvenih zavodov. Potrebno je, da pridejo izvedenci v komisijo in to tem več, ker je zahteva ožjega odbora nasprotna sklepu visóke zbornice lanskega leta v tem, da je tisti prostor, katerega smo lani določili, naj bi bil za vse tri zavode, za blaznico, bolnico in hiralnico, zavrgel ter izrekel, da ne zadostuje niti za blaznico samo.

Jaz pa nisem tega prepričanja, sicer ne bi bil lanskega leta v gorenjem smislu poročal in glasoval; vendar pa se, ako pride psihijater, ki natanjko pozna naše razmere, prav radostno uklonem nasvetu, naj se na onem prostoru, ki je bil namenjen za tri zavode, zida le norišnico, ako tak izvedenec pripozna to za umestno in koristno.

Poročilo ožjega odseka tudi ne odgovarja sklepu deželnega zbora lanskega leta, ampak mu je v vsem popolnoma nasprotno, ne odgovarja pa tudi, če dežela zida samo norišnico, znanstvenim ozirom, ne ozirom humanitete, ne finančnim in ne temu, kar je visoka vlada meni danes odgovorila, da je potreba dati pomoči tudi tistim, ki so družini in državi, starišem in sorodnikom najbolj potrebni, namreč navadnim bolnikom. (Dalje prih.)

Pisaču, pišočemu s kolom.

(Dalje.)

Da bi bil napad tem krvoločnejši — prav po vzgledu divjih hijen, — je pisač pograbil kar dva mrtveca iz grobov ter ju povlekel v svojo klevetajočo notico. Mi nismo imeli enega niti v mislih, drugega ime pa smo iz pietéte do smrti zamolčali. O razmerju čit. pevovodje do teh dveh mrtvecev je slišal „Sočin“ Stalknecht le nekaj zvoniti, a bilo je vse drugačno, česar on seveda ali ne more vedeti, ker je takrat prepir sejal med gorskimi vaščani, ali je pa ono razmerje gledal skozi naočnike, katere mu je zatemnila na eni strani skrb za žep, na drugi strani pa nikdar v njem mirujoča strastna prepirljivost, ki je že takrat začela riti in pripravljati pot sedanjim prepirom. Želeti bi bilo, da bi bili med vsemi tovariši enaki prijateljski

LISTEK.

Zgodovina tolminske šole.

(Dalje.)

Ježa pomnijo nekteri še zdaj. Bil je visoke postave, resnega pa prikupljivega vedenja. Šolsko obiskovanje je bil toliko izboljšal, da so mu dali l. 1831. začasnega pomočnika, Andreja Ilinčiča, Tolminca. S tem je bila šola dvorazredna. Ilinčič pride še enkrat na vrsto, zato ga ne opišem tù.

Ježev prvi pomočnik („Schulgehilfe“) v pravem pomenu je bil od l. 1832. naprej

1. Frančišek Kovačič, od Sv. Lucije na Mostu. V šolo je hodil v Mariboru, kjer so se naši nekdaj radi šolali. Nekdanji župnik v Podmelcu, Mihael Pirih n. pr. je dovršil ondi gimnazijo in prišel šele v 7. in 8. šolo (modroslovsko učilišče „Philosophische Lehranstalt“) v Gorico. V Mariboru se je šolal tudi raj. Jurij Lapanja, bivši vikar v Kredu. Pravijo, da so tačas na Štajerskem dober kup in pa skoro po gosposko živeli.

Kovačič je bil muzikalen. Znal je gosti, piskati na flavto, igrati na klavir, orglati, trobiti...., z eno besedo: Vedel je glas vsem instrumentom. Toliko pouka v petju kot za Kovačičeve dobe, niso imeli šolski otroci ne prej ne poznej. Tudi društvo godcev je mislil ustanoviti, pa ni šlo. V muziki je bil sicer izveden, toliko pa ni bil izučen v nji, da bi bil bando ustanovil. Dokler je vsacega posebe podučeval, šlo je dobro. Pri skupnih vajah se jim je pa koj znalo, da niso pravilno izvežbani. Poslušalci so to zapazili in rekli: „Zmanjkalo mu je“ (močí, spretnosti). Zdéli so mu vsled tega „Zmanjka“, in ker so imeli pri tem tudi Lahi besedo: Žmanka. — Ta zdevek se ga je prijel. Mnogi, domačini in tujci, so mislili, da mu je takó ime, kar nam spričuje sledeči dogodek:

Neki Tolminec ga je bil povabil na južino. Bila sta sama in v živem pogovoru, kar potrka nekdo na vrata in vstopi. Zagledavši Kovačiča za mizo, podá mu roko ter reče: „Es freut mich, Herr Žmanka, Sie hier begrüssen zu können. Wie ist das Befinden?“ Gospodarja je polila rdečica, Kovačič ni vedel, kam bi se dejal. Kregati in jeziti se, zlasti v tuji hiši, ni spodobno; molčati pa ni mogel. Vidno razdražen je rekel: „Ich heisse Franz Kovačič. Diesen Spitznamen haben mir die bosshaften Tolmeiner gegeben“.

Kovačič ni bil nápačen, imel je pa svoje muhe. Še zdaj pripovedujejo marsikaj smešnega o njem. Ker ni mogel s svojim principalom izhajati, dali so ga (l. 1843.) kobaridskemu učitelju Jug-u za pomočnika. Iz Kobarida je bil premeščen v Sv. Križ pri Nabrežini in kmalu potem iz službe dejan. Nastanil se je v Trstu, kjer se je tudi oženil. Imel je pridno zakonsko tovarišico, Lucijo Fratnik (roj. 30. nov. 1818), Tónceljnovo iz Dolj pri Tolminu. Zaslužek sta imela oba. Ona je delala po hišah, v katerih je prej deklovala. On je pa v muziki poučeval in pri sv. Jakobu orglal.

Okoli l. 1881. je bil prišel na svoj dom pogledat. Mudil se je nekoliko ur tudi v Tolminu. Še zdaj imam pred očmi častitljivega belolasega starčeka, v črni snažni obleki in sè svitlim cilindrom. Obiskal je znance iz mladih let. Tudi cerkve ni pozabil, v kateri je tolikrat orglal in pel. Pred velikim oltarjem je delj časa klečé molil, saj je vedel, da klečí tu zadnjikrat. Na tržaškem pokopališči, pri sv. Ani čaka v svojem dolgem življenji (roj. l. 1802.) mnogokrat prezirani Kovačič-„Žmanka“ vstajenja. Blag mu spomin!

Jež je bil poročen z Elizabeto roj. Muzzi, ki mu je v Tolminu dvoje otrok povila: Ano Marijo 18. aprila 1829 in Jožefa Antona 6. junija 1832.

L. 1834. je bil premeščen na c. k. glavno šolo v Gradiški, kjer je do aprila 1869, torej 34 let služboval. Od l. 1868.—1869. je bil ravnatelj ondešnje šole. Umrl je 4. oktobra 1876.

Njegov sin Jožef je v službi mestne občine v Pulji, Alojzij (roj. 12. maja 1845 v Gradiški) pa uradnik na železnični postaji v Korminu, (Dalje pride.)

odnošaji, kakor so bili med sedanjim čit. pevovodjo na eni in Hribarjem in Volaričem na drugi strani. Mi bi pisaču lahko posvetili s celo kopico dokazov, ali v zasebno življenje nočemo segati. Rečemo mu pa, da je bilo prijateljstvo med M. in H. gotovo tako intimno, kakor med H. in njegovimi ožjimi sorodniki. Kar smo o „Slavcu“ pisali, to smo sami doživeli, in je do pičice resnično. Usoda „Slavca“ se splošno prerokuje tudi Tumovi „Gl. Matici“. „Sočin“ pisač naj le počaka, da se poleže politična strast, katera goni zdaj to nervozno pevsko pehanje in daje za zdaj tudi denar, ki je bil seveda za vse drugo namenjen. — Naravnost iz trte izvita je pisačeva laž, da je čit. pevovodja „preganjal in bojkotoval“ rajnega Volariča. Ha, ha! Ako bi Volarič iz groba vstal, bi se gotovo na glas zasmejal tej neumni, a peklensko-zlobni laži. „Sočin“ Stallknecht se je, to notico pišoč, najbrže zmotil, misleč, da laže za — „Tutti-Frutti“. Imel je menda v mislih Volaričeve skladbe, kajti o osebnem mejsebojnem preganjanju dveh učiteljev, ki službujeta daleč narazen, pač ne more biti govora. Zdaj pa si oglejmo, kako je „preganjal in bojkotoval“ čit. pevovodja Volaričeve skladbe. „Divja rožica“ se je pela najprej na našem čitalničnem odru. Ta in „Slovenskim mladenkam“ sta se nahajali skoraj vsako leto v čit. repertoarju, kar se ni godilo niti z jedno drugo slovensko skladbo. „Železna cesta“ se ni pela še nikjer kakor v naši Čitalnici. „Dalmatinskemu „šajkašu“ je spisal Volarič za Čitalnico klavirno ulogo, in to se je v dotičnih sporedih vestno tiskalo, kolikorkrat se je „Dalm. šajkaš“ ponavljal. Volarič in čit. pevovodja sta si tudi večkrat prijateljski dopisovala. Čit. pevovodja je dal za čit. glasbeni arhiv toliko Volaričevih skladeb prepisati, kakor jih nima gotovo nobeno drugo pevsko društvo. G. A. Gabršček — saj ga „Sočin“ Stallknecht menda dobro pozna — to dobro ve, ker si je sam te prepise iz Čitalnice izposojeval*). To je torej ono „preganjanje in bojkotovanje“! S takim podlim lažnikom je seveda dostojna polemika nemožna, takemu hudobnežu bi bilo odgovarjati le še s kolom. In potem, ko se je iz cela izlagal, ko je vse skupaj le plod revolversko-žurnalistične domišljije, potem gre v svoji hudobiji še dalje, potem taji še dejstva, katera je sam v „Soči“ že sto in stokrat poročal, katera je njegov šef ponovno in tudi v oni „poslanici“ izjavil in katera so znana vsakemu mestnemu Slovencu, ki ni živel v polpreteklem času z glavo v vreči. Radi bi videli, kdo drugi bi potem, ko bi imel že drugega pouka po 36 in še več ur na teden (kakor g. M.), sprejemal še tako nehvaležno delo — kot je pevski pouk pri diletantih — šest in večurnega petja na teden v Čitalnici, kdo bi ure in ure prebil pri urejevanji čit. glasb. arhiva, kdo bi cele počitnice žrtvoval za prepisovanje glask za Čitalnico? — V vsakem drugem kraju bi bili možu za tako izredno požrtvovalnost hvaležni, pri nas pa „Sočin“ Herostrat tega moža še le prav mrcvari, mu podtika zavist, jezo, častihlepnost itd. Radi bi vedeli, komu naj bi bil g. M. zavisten, na koga jezen? Morda na onega, katerega ni bilo in katerega ni sploh moglo biti, da bi bil tak bedak in brezplačno tlako delal v Čitalnici*)? „Sočin“ pisač ve prav dobro, da je v bližnji preteklosti rešil čast slov. petja v našem mestu le g. M. Tega priznati mu seveda ne pripušča politično strankarstvo, zato se pa zvija s pogojnimi stavki: „ako.... ko bi..... če bi.... — Volarič ni prišel na vadnico, ker ni mogel nekdanji učitelj A. Gabršček. To vemo mi prav pobro. Zato se ni bilo treba nikomur Volaričevega prihoda bati niti veseliti. G. M. je prišel na vadnico na voljo svojih predstojnikov kot meščanski učitelj in ne kot učitelj petja. Za šolsko petje ni nikdar prosil, prevzel ga je na vseh šolah na ukaz predstojnikov. Kaj torej „Sočin“ hudobnež krade možu čast in ga obrekuje, hoteč dati med vrstami razumeti, kakor bi bil on (g. M.) Bog ve kako intrigiral zoper domišljavi prihod raj. Volariča v Gorico ter bi ga bil le on (g. M.) s tem preprečil. Niti enega djanja ne zna, niti ene besedice ne ve, s katero bi se dalo vsaj navidezno opravičiti priprosto domnevanje; on pa to neosnovano domnevanje, nastalo le za hip v svrho nizkotnega maščevanja, kar raztrobi v javnem listu, kot golo, dokazano resnico. Ali ni to pristno moralno tolovajstvo? Pfuj!

Čitalničnemu pevovodji predbaciva pisač s kolom brezobrazno nrav — seveda brez vsakega dokaza. V njegovi notici pa kar mrgoli mest, na katerih se da kar otipati najvišja potenca brezobraznosti. Za primer le eno mesto. Pisač piše: „Novo „Pevsko in glasbeno društvo“ pa ima danes: svoje prostore (mi: v katere nočejo pevci zahajati, kakor smo že enkrat dokazali, kar je „Soča“ molče pogoltnila), veliko večji repertoar nego Čitalnica*), harmonij (mi: ki sameva v praznih prostorih, kakor dokazano), glasovir (mi: „Sokolov“), razna druga godala (mi: nekaj tamburic „Sokolovih“, za katere so prispevali tudi oni, katerim pravi zdaj „Soča“, da jih nič ne brigajo), tri učitelje (mi: katerih dva sta že v pokoju), pevo- in zborovodje (mi: ti niso še stopili na svitlo; domnevamo pa, da bodo ti-le gospodje: 1. A. Gabršček, 2. „Sočin“ Johann, 3. „Sočin“ Stallknecht, 4. „Sočin“ pisač s kolom, 5. člankar „Sočinih“ „Tutti-frutti) ter dovolj denarnih sredstev. — „Gorico“ in Mercino nič ne briga, odkod vse to; njim ne bomo dajali računa“. — Tako „Sočin“ pisač, zdaj pa mi: Kdo so oni, katere naj nič ne briga? To so naši možje, kateri so nalagali svoj denar v fond, iz katerega se zdaj ono pevsko društvo redi in pase. Kdo so pa tisti, ki ne bodo dajali računa? No ta je „Sočin“ pisač, kateri se iz tega fonda pridno usoja. Ali ni to klasično? Ali ni to kvintesenca brezobraznosti!?

(Dalje pride.)

*) Čudno, prečudno, da se ni Stallknecht pri Gabršček prej »informiral«, predno je ono infamno laž zapisal. Hi, hi! —

Op. hudomušnega stavca.

*) Leta 1896. je bil g. M. zarad nesreče v družini prisiljen odložiti pevovodstvo v Čitalnici. Zakaj ni Gabršček takrat dekretiral rajnega Volariča ter mu nakazal plačo iz dohodkov svoje tiskarne, ki je bila takrat jako molzna „narodna“ kravica!? Stavec.

*) O ti predrzni »farbar«! — Ko mu je nekdo rekel, da je to vendar preveč „popra“, se je pisač odrezal: A, kaj je potreba, da je vse res! Ured.)

Dva viteza.

On — vitez „debele je glave“;
A v glavi je polno možgán,
In krepke postave je, pameti prave,
To vsak dokazuje nam dan!
Kar zadnja pri nas se rodilo je leta,
Njegov je to sad!
Sevé, da ne leta
Od cveta do cveta
Enako metuljčkom, ko pride pomlád:
Njegovo veselje je delo, je rád!*)
A vitez ti drugi, ti stisnjene glave,
V njej mnogo ne more pač biti možgán,
Ti iščeš med nami cekinov in slave,
A že po imenu ti um ni podán.
Veš, nekdaj smo tlačili v šoli cvetice,
To znana je stvar,
In spravljali jih smo v herbár —
Če „glavo debelo dobil“ je tvoj „far“;
A stisnjeno tvoje pa lice,
Ko nekdaj smo v šoli uvele cvetice,
Potisnil bi samo v — herbár!

*) rád = pridno delo.

Goriški deželni zbor.

Dvanajsta seja. Nadaljevanje.

V soboto 20. t. m. ob $5^1/_2$ uri popoludne bilo je nadaljevanje dvanajste seje. Navzoči so bili vsi poslanci. Ko je bil prečitan zapisnik, se oglasi dr. Tuma ter pravi, da je poslanec conte Panigai čital v poročilu finančnega, odseka zadevajočem vprašanje, ali je v poročilu finančnega odseka, katero je sestavil poslanec prof. Berbuč glede pobiranja užitnine v deželni upravi, kaj žaljivega za osebo dr. Tume, da naj se njemu (dr. Tumi) izreče graja, a da je potem v istem poročilu zapazil, da so bile izbrisane besede glede graje. Dr. Verzegnassi, conte Panigai in deželni glavar sam so odločno zavrnili dr. Tumovo trditev ter izjavili, da se iz poročila izbrisane besede v seji niso čitale.

Na to se preberejo neke prošnje, ki so došle deželnemu zboru; potem pa odgovori vladni zastopnik na interpelacijo, katero je stavil dr. Tuma v jedni prejšnjih sej glede uravnave Birse (Versa). Iz tega odgovora je bilo razvidno, da je bilo glede tega vprašanja, posebno kar se tiče načrtov od strani vlade, še pred interpelacijo vse v redu.

Preide se k dnevnemu redu, k točki namreč zadevajoči zgradbo deželne norišnice, o kateri se je razprava v zadnji seji pretrgala.

Prvi govornik je bil poslanec prof. Berbuč. Poslanec dr. Marani, pravi govornik, je v zadnji seji od mene zahteval, da odtegnem svoj predlog. Nadalje odgovori vladni zastopnik tudi na dr. Venutijevo interp. tičočo se počasnega dela pri gradbi mosta čez Sočo pri Barki. Interpelant pravi, da ga odgovor ni zadovoljil.

Na vrsto pride nadaljevanje razprave o predlogih ožjega odseka glede gradbe deželne norišnice. Posl. prof. Berbuč ugovarja temu, da bi slov. posl. hoteli pokopati to zadevo s tem, da predlagajo, naj se stvar odkaže finančnemu odseku. V dokaz tega svojega zatrdila popolnuje svoj predlog s tem, da predlaga, naj se naroči fin. odseku, da se v sedanjem zasedanju poroča glede zgradbe nove norišnice. Dr. Marani se upira tudi temu dostavku in predlaga: sprejmejo naj se predlogi ožjega odseka tičoči se zgradbe nove norišnice; spremeni pa naj se predlog deželnega odbora tako, da naj isti še enkrat poroča deželnemu zboru o načinu, kako da misli izpeljati načrte ožjega odseka. Posl. Berbuč konstatira, da razume dr. Maranijev predlog tako-le: deželni zbor skleni že danes, da se zida taka norišnica, kakoršno predlaga ožji odsek in z istimi stroški kakoršne predlaga ožji odsek. Ostaja mu pa potem prosto, potrditi predloge deželnega odbora tičoče se financiranja pri izvršitvi zgradbe. Tega pa ravno slovenski poslanci nočejo, marveč oni so sicer za to, da se norišnica zida, a ob jednem so tudi za to, da določi finančni odsek z ozirom na deželne ekonomične razmere, koliko se sme potrositi za norišnico. Ker je pa dr. Marani v svojem govoru pobijal razne točke dr. Rojčevega govora, govorjenega v zadnji seji, pravi posl. prof. Berbuč, da bode na to svoječasno dr. Rojic sam odgovarjal. Govori tudi dr. Tuma. On je proti temu, da se zida norišnica kakoršno priporoča ožji odsek; on je pa tudi proti temu, da se zidajo na istem prostoru vsi zdravstveni zavodi, kakor bi to hotel dr. Rojic. On sploh ne veruje nobenemu veščaku ničesar; govori pa vendarle o nekem centralnem zavodu za blazne, iz katerega bi se potem lahko izcimila kolonija, ravno tako, kakor smo to čitali v brošuri, katero je izdal dr. Rojic in v kateri je navajal mnenja raznih veščakov.

Poprime besedo tudi deželni glavar; on pravi, da ni hotel kot poslanec govoriti s sedeža deželnega glavarja ter da je hotel prepustiti predsedanje njegovemu namestniku dr. Gregorčiču, ta pa da je ni hotel sprejeti. Dr. Gregorčič se je v resnici temu branil in je zapustil dvorano, ko mu je deželni glavar hotel izročiti predsedovanje. Spomnil se je najbrže določil § 30. opravilnega reda. V tem § je namreč določeno, da deželni glavar, hoteč govoriti kot poslanec, govori z drugega mesta ter odstopi predsedanje svojemu namestniku, ki pa mora toliko časa predsedovati, dokler je razprava o dotičnem predmetu popolnoma dovršena. Pravimo, dr. Gregorčič se je najbrže spomnil na določbe ravnokar omenjenega § ter na posledice, ki bi v tem slučaju nastale, ako bi on prevzel predsedstvo. Vsled tega bi bil namreč deželni zbor sklepčen, tudi če bi drugi slovenski poslanci zapustili dvorano; kajti ostalo bi v dvorani 11 Italijanov in dr. Gregorčič bi bil 12. poslanec. V očigled temu mu ni preostajalo drugo nego to, kar je storil. Deželni glavar je pa vsejedno govoril. Njegov govor je bil naperjen proti, kakor se je sam izrazil, direktnim napadom dr. Rojica in indirektnim dr. Tume na člane ožjega odseka, češ, kakor da bi ti popolnoma nič ne razumeli svoje naloge.

Dr. Tuma je, kar se tiče njega, dr. Pajerju ugovarjal. Govoril je še kot poročevalec zadnji dr. Verzegnassi. Tudi on je očital slovenskim poslancem, da hočejo pokopati zgradbo norišnice. Ti so mu seveda odločno ugovarjali, a on je vkljub vsemu temu ostal pri svoji trditvi. Trdil je tudi, da Italijani, ko hočejo, da se takoj prične z zgradbo norišnice, hočejo dobro Slovencem, ki imajo več blaznih nego Italijani. Hotel je tudi z nekimi računi dokazati, koliko dohodkov da bode imela norišnica od onih, za katere bodo plačevale njih družine. Število takih je računal na 20 in od vsakega teh 20 bi dobila norišnica po 6 K na dan in je tako naračunal res nekaj tisočakov, ki jih je hotel natveziti kot čisti dohodek norišnice, na kar mu je pa nek hudomušnež ugovarjal, češ, da bodo dotični tudi nekaj pojedli ter da bode njihova oskrba tudi nekaj stala, da torej tu ne more biti govora o čistem dobičku. Konečno je priporočal zbornici, da vsprejme predloge deželnega odbora s spremembo, katero je predlagal dr. Marani. Na to je dal deželni glavar najprej na glasovanje predlog poslanca prof. Berbuča ki je meril na to, da se cela zadeva odkaže finančnemu odseku, ki pa naj že v sedanjem zasedanju deželnemu zboru o njej poroča. Ta predlog je pri glasovanju padel, glasovali so zanj samo slovenski poslanci.

Predno je pa prišel na glasovanje predlog deželnega odbora, zapustili so slovenski poslanci dvorano. Vsled tega je postal deželni zbor nesklepčen in seje je bil tako konec.

Dopisi.

Iz Gorice. — („Sočinemu“ kritikastru v odgovor.) Joj, ali jim teži želodec! Kar raztrgali bi ga — ne le moralno, ampak tudi telesno — ako bi ga mogli. Odkar ste, g. urednik, začeli v stvarnih člankih razkrivati njih zakulisne machiavellistične mahinacije na pevskem polju, jih „hoče kar vrag obsesti“ („Sočine“ besede) in ker sumijo, da Vas je mogel tako temeljito informirati le g. čitalnični pevovodja, so mu prisegli maščevanje z lažjo, zavijanjem, s psovkami in jednakimi podlimi sredstvi. Kakor požrešni volkovi okoli ovčje staje, tako lazijo že nekaj časa okoli glasbenih nastopov čit. pevovodje, ki je tudi učitelj petja na gimnaziji in ženskem učiteljišču. Če tudi jim ni nič lažje nego utajiti v „Soči“ kar zvezde in solnce z neba, vendar se bojijo iti v brezobraznosti tako daleč, da bi utegnili „Sočine“ robate laži otipati celo oni čitatelji, ki imajo krpe na očeh. Le strah pred lastnim podiranjem svoje kramarske politike jih še nekoliko zadržuje v podlosti; sramežljivosti ne najdemo pri njih itak niti toliko nego pri najbolj propali vlačugi. Na glasbeni preteklosti g. čit. pevovodje ne morejo glodati; kajti zaprla jim je pot „Soča“ sama, katera je še pred letom in dnem nakopičila čit. pevovodji več hvalopisov in slavospevov, nego je imela krame ona zlodejevo jezična kramarica, katera je nabirala motivov za pornografične izmišjave, laži in zavijače, ki nosijo ukraden naslov „Tutti frutti“. Ker jim torej preteklost ne more služiti, se zatekajo k sedanjosti, nadejaje se, da jim vsaj ta ponudi kako navidezno, problematično podlago, s katero bi mogli prikriti svojo maščevalnost in si vendar ohladiti svojo jezno dušico. V ta namen so menili najlažje izkoristiti gimnazijsko sklepno mašo. Do letos se je „Soča“ toliko brigala za šolske maše kot za lanski sneg; celo pred

leti, ko je stala še na krščanski podlagi, jih je docela ignorirala. Tako bi bila storila tudi letos, ako bi ne imel čit. pevovodja pri teh mašah nič opraviti. Zaradi tega je sklenil „izvrševalni odbor naprednjaške stranke“ (brez načrtov in sklepov ne more Tumov politični aparat delovati) poslati k vsem šolskim mašam, katerih petje vodi čit. pevovodja, glasbene profesorje Tumove „Glasbene Matice“ in pridodati jim še „Johanna“, „Sočinega“ „Stallknechta“ z ukazom, naj si izberejo eno teh maš, s katero naj raztržejo tega nevarnega tekmeca, ki tiči v koži čitalničnega pevovodje. Naprednjaška glasbena komisija je pridno zahajala k dotičnim mašam — kake diete so ji bile odmerjene iz pevskega fonda, ki je za zdaj v „Ljudski posojilnici“, ne vemo. To pa vemo, da ni našla pri prvih dveh mašah niti pazderja v očeh tekmečevih. Še le pri tretji (gimnazijski) so ji prišle neugodne pevske razmere med gimnazijsko mladežjo na pomoč.

Kakor znano, biva velik del gimnazijske mladine v malem semenišču in v obeh Alojzijevišči. Vsi ti učenci so s tem odtegneni obiskovanju prostih predmetov (ročnosti), kot je petje. Kar je drugih mestnih (laških) dijakov, ti se uče glasbe — kdor ima seveda za to veselje — večinoma privatno. Za petje preostane torej še oni del slovenske mladine, ki prebiva večinoma v bornih zasebnih stanovališčih. In ta del naše mladine je žal najnesrečnejši del našega dijaštva. Hranodajalci teh dijakov niso z malimi izjemami toli izobraženi ljudje, da bi si znali pridobiti v očeh svojih hranjencev potrebno moralno oblast, ki je prvi činitelj v vzgoji mladine. Ko dospe tak učenec do četrte, pete šole — ali tudi še prej, če je telesno odrasel — se ne briga več za ukaze svojega hranodajalca, ampak mu prepušča le še oblast, dajati mu (učencu) hrano in stanovališče. Hranodajalec se seveda iz lehko umevnih razlogov temu uklone. Mi nočemo s tem dolžiti ni enega ni drugega, dolžimo pa te žalostne razmere, katere morejo naši prihodnosti le škodovati. Tak sam sebi prepuščen dijak je pač vse časti vreden, ako srečno dovrši gimnazijske študije. Prostemu kakor ptiču v prosti naravi se prostost tako priljubi, da si je ne da kratiti, kjer ni k temu več kot prisiljen. Niti na um mu ne pride, da bi se oglašal k neobligatnim predmetom (torej tudi k petju), ki se večinoma uče ob prostih popoludneh.

K temu — recimo — mednarodnemu nedostatku se pridružuje še drugi specialno slovenski. So namreč ljudje, ki naši mladini prosti čas še oslajajo ter jo k brezposelnosti še navajajo in zapeljujejo, in to so — naši „naprednjaki!“ Marsikdo je že slišal tožbe iz ust dr. Tume, da je naša mladina brez idealov, da se resnemu delu izogiblje in da jo najbolj veseli „krokanje“ po krčmah. Tako govori dr. Tuma, a kako pa delajo njegovi naprednjaški kolovodje, izvršujoči seveda le njegov program?! Shode, zborovanja, jour-fixe, izlete in veselice prirejajo, in vse to po krčmah pri vinu in pivu ter vabijo in dajejo mladini še le priliko k popivanju in „krokanju“. A da bi pustili vsaj srednješolsko mladino iz svojih ciljev! O, ne! Tudi po tej stegujejo svoje politične tipalnice, skušajoč ji vcepiti svoje politične „ideale“ ter vabeč jo k svojim veselicam, pri katerih se ne le poje, ampak tudi pridno pije.

Kje je pri takih razmerah mogoče, da se bo mladina ogrevala za resno delo, kje je mogoče, da se bode oprijemala dela, h kateremu ni prisiljena in katero ni tako vabljivo kakor posedanje po krčmah!? Zato pa vidimo, da so neobvezni predmeti na našem gimnaziju po slovenski mladini iz viših razredov jako pičlo obiskovani. To velja tudi o petju. A ravno pri petju je ta nedostatek mnogo bolj občuten, nego pri drugih predmetih. Pri teh je pičlo število učencev še le olajšava za učitelja in ugodnost za uspešni pouk. Pri petju je pa ravno narobe. Pičlo število pevcev otežuje učitelju pouk ter onemogočuje skupni efekt. K temu se pridružuje še nedostatek zastran razvrstitve glasov. Znano je, da se mutiranje moškega glasu dovrši okoli 18. leta. Basovskih glasov je iskati torej le med dijaki najvišjih razredov. Odkod naj jih pa učitelj petja vzame, če se k petju ne oglašajo? Glasovi v srednji legi (učencev iz srednjih razredov) so zopet neizdatni, ker najbolj mutirajo. Od otroških glasov, ki so s petjem še le pričeli, ni tudi pričakovati Bog ve kake lepote.

To so torej pevske razmere naših srednjih šol. Vsak razumnik se postavi — sodeč srednješolsko petje — na stališče teh razmer, uvažujoč dejstvo, da je petje neobvezni predmet, in okoliščino, da se sklepna maša najbolj pripravlja proti koncu šolskega leta, ko je mladina utrujena od pouka in vročine, ko je zbegana od skrbi, káko bode spričevalo Razumnik bode vse to uvaževal, vedoč, da niso te neugodne razmere zavisne od učitelja petja, da ima on proti njim popolno vezane roke in da bi se prvi pevovodja tega sveta zastonj trudil, ako bi hotel iz njih izviti absolutno lep uspeh. „Sočinemu“ kritikastru so pa ravno te neugodne pevske razmere dobrodošle, da je planil po g.u Mercini, kakor izkorišča tolovaj neugodnost osamljenosti popotnika v gozdu. (Konec prih.)

Iz Dornberga, 19. julija. — Že dlje časa sem prinaša „Soča“ iz Dornberga strupene dopise, s katerimi maže in blati našega č. g. župnika L. Juvančiča. Kovačnica teh dopisov se nahaja deloma v Dornbergu, deloma jih rašpá in pili uredništvo „Soče“. Pač, častno delo to! Poslušaj me, dopisnik „Soče“: „Morilo je ljudstvo in s kamenjem pobijalo proroke“ — zbog tega je Bog ono hudobno ljudstvo, oziroma naslednike istih morilcev in pobijačev sè strašno smrtjo kaznoval in — „kamen na kamenju ni več ostal“ — ker uničena so bila vsa njih bivališča s hudobnim ljudstvom vred. Pazi torej dopisun strupenih dopisov iz Dornberga; i tebi, oziroma tvojim naslednikom se kaj sličnega lahko pripeti, ker — Bog je velik! Boljše je za-te, da ostaneš mirno v okrožju svojega stanovanja, delovanja in poklica, kakor da kuješ strupene dopise v „Sočo“ zoper duhovnike, — ker pomisli, kaj bi bilo na svetu, ako bi ne bilo duhovnikov in nobene vere? — Kakšen mir in red bi bil? Bi bil li gotov ti in človeštvo sploh mirno ubirati stopinje po tej svetovni krogli? Ne, nikakor ne! Nastala bi splošna revolucija in — klali ter morili bi se med seboj ubogi človeški črvički.

Obrnimo se malce in pobavimo se z dornberškim dopisnikom „Soče“. Praviš, da je v sedanjem starašinstvu sam klerikalni cvet, — zakaj si se pa ti poganjal, da bi bil prišel med ta „klerikalni cvet?“ No, želja se ti pa ni izpolnila, za to zdaj bruhaš v „Soči“ strupene dopise ter blatiš našega č. g. župnika, ki ti pa ni prav nič kriv, da nisi prišel „med klerikalni cvet“ — v starašinstvo, — kriv si vsega jedino sam, ker vedi, „da jedna garjeva ovca vso čredo pokvari“.

Čudno se nam zdi, kako je to, da vse veš, kaj č. g. župnik počenja v cerkvi, doma in v šoli, — kaj se tu in tam pogovarja sè svojimi „kozli“ ter kaj pravi šolskim otrokom v šoli. Gotovo mu moraš biti vedno za hrbtom, — pazi pa, — pride dan sobote!

Slednjič, odgovori nam „blagi“ dopisun „Soče“, kje je dobiti duhovnika, ki bi napake ljudstva odobraval? Ako bi bil kak tak, gorje bi bilo ljudstvu. Vedi pa — jaz sem že na to uverjen — da duhovnik je poklican tudi, da biča napake ljudstva in ne odobruje. Ako pa tebi ugajajo napačna dela človeštva — slobodno ti, znamenje, da nimaš dobrega duha v sebi!

Konečno si prav uljudno naprošen, da kreneš na dobro pot človštva, da ne pišeš več strupenih dopisov v „Sočo“ proti duhovščini in ne proti drugim ljudem in mirna ti bode duša!

Domače in razne novice.

Za „Šolski Dom“ je došlo blagajniku: Katarina Doljak na račun ustanovnine 50 K; dr. Al. Franko namesto vstopnine k veselici 10 K. — Našemu upravništvu je došlo: Črnigoj H., kaplan v Devinu 10 K; po g. S., neimenovan v Gorici 20 K; o priliki nove maše Ivana Draščeka v Podgori se je nabralo 22·70 K (ravno toliko za „Alojzijevišče“.) — Srčna hvala!

Razpis službe. — Na tukajšni gimnaziji je razpisano mesto začasnega gimnazijskega učitelja za klasične jezike. Prednost bodo imeli oni prosilci. ki so usposobljeni tudi za poučevanje slovenščine ali pa italijanščine.

Združeni odseki kmetijske družbe kanalskega, bovškega in sežanskega okraja so si izvolili za svojega zastopnika v osrednji odbor c. kr. kmetijske družbe ces. svetnika g. Fr. Vodopivca.

Na cesti od Št. Petra do Gorice je nekdo našel ženski lišp zlatenino. — Oseba ki jo je izgubila, naj se oglasi pri veleč. g. dekanu v Št. Petru.

Javni shod v Bovcu. — O tem shodu smo dobili daljše poročilo, katero pa ne moremo priobčiti iz tehničnih ovir. Iz poročila posnamemo samo to-le: Javni shod je bil prepovedan; vršil se je pa zaupni shod in sicer pri Ekseljnu, ne pa pri Huberju, kakor je bilo s početka nameravano. Tam so namreč ljudje Gabrščekovega kalibra mej popoldansko službo božjo zasedli dvorano in niso hoteli iz nje z lepa. Zaupnega shoda pri Ekseljnu se je udeležilo 170 kmetov, rudarjev itd. večinoma vsi Bolčani. Gabrščekovo gardo pa so tvorili „dajčnacijonalci“ iz Srpenice, nekaj zapeljancev iz Čez Soče in nekaj drugih turbulentnih elementov, katere je Gabršček zbobnal skupaj. Pri zaupnem shodu „kat. polit. društva“ je govoril dr. Krek iz Ljubljane. Vse resolucije so bile jednoglasno sprejete. Našemu ljudstvu se je studil surovi nastop Gabrščekove garde.

Račun o javni tomboli v Št. Petru. — Dohodkov je bilo 1263·20 K, stroškov pa 1128·20 K; čistega ostane torej 135·— K, kateri znesek se razdeli med imenovane zavode. Ako si hoče kdo račun natančneje ogledati, je na razpolago pri odboru. — Uzrokov, da se tombola ni tako sijajno obnesla kot druga leta, je več. Veliko je že to škodovalo, ker se je bila tombola preložila; prvo nedeljo se je sešlo mnogo več ljudstva ko drugo; poleg tega so drugo nedeljo zopet temni oblaki pretili, da se usuje ploha, kar je gotovo mnoge ostrašilo, da niso prišli. Mnogo škodoval nam je tudi ples, ki je bil v Gorici pri sv. Antonu in v Sovodnjah, dalje tombola v Korminu in menda tudi v Gradišču.

„Gorica“ pred porotniki. — Pod tem naslovom prinaša zadnja „Soča“ notico. V tej notici pripoveduje svojim čitateljem, da je došla od najvišega sodišča dotična razsodba ter jim ob jednem pravi, da je iz te razsodbe razvidno, da je najviše sodišče „izreklo, da trditve v „Gorici“ obsegajo žaljenje časti“ in da je le „radi formalnega pogreška“ razveljavilo obsodbo. Mi konstatujemo za danes samo to, da „Soča“ **debelo laže**. Kajti sodišče ni nikakor izreklo, da je trditev „Gorice“ obsegala žaljenje časti in ni tudi razveljavilo razsodbe radi formalnih nego **razveljavilo je razsodbo iz stvarnih (materijalnih) razlogov.** — No, „Soča“ obeta, da objavi ta teden razsodbo. Ker je prevajanje res sitna stvar, prepustimo to delo „Soči“ in jej izrekamo že danes zahvalo, da prihrani nam ta trud. Seveda, pravico prevod kontrolirati, da-li bode avtentičen, torej resničen, si še vedno pridržimo. No, in ko bo torej ta prevod prijavljen, potem se bodo pač prepričali čitatelji istega, da mora biti res že patentiran lažnik oni, ki „v tako resnih rečeh, ko sledi pisan dokaz od tako visokega mesta, more lagati, češ moji bebci bodo vendarle verjeli“! Dober tek!

Že zopet?! — Rekli smo že, da strogo razločujemo med dr. Henr. Tumo in Andr. Gabrščekom in pa pravimi rodoljubi, ker njima so program le njune osebne težnje po — vladi v deželi, ne pa tudi resnična korist naroda v katerem koli pogledu — nasprotno, kadar bi onadva sprevidela, da jima več ne cveto nade po voditeljski slavi, takrat bi pahnila vse od sebe rekoč: naj vse hudič vzame, ako nočete naju za generala. Jednako moramo tudi na tem mestu ponoviti z ozirom na blebetanja, ki jih objavlja „Soča“ od zadnjega četrtka na svojem uvodnem mestu. To je zares pravcato zavijanje v tuj kožuh, to je pravcato lišpanje s pavovim perjem! Mi se le kar čudimo toliki predrznosti „Sočinega“ pisača, ki se hoče ponašati s tem, na čemer on nima niti najmanjše zasluge, on, v tem pogledu pravcati duševni revež!

Pisač se tu ponaša s članki dr. Pečnika v „Soči“ in hoče tega moža kar adoptirati za svojo kliko, katera z narodno naprednostjo nima prav nič skupnega, marveč ki se je polastila tega naslova na vrat na nos, da bi jej ga kdo ne odnesel. Dr. Pečnik, ko je pisal one temeljite članke, jih je pisal za obrtnike, ne pa za Gabrščka ali Tumo, — zakaj pa onadva nista kaj tacega že prej napisala, ako sta tako napredna in vsegavedna?! In dr. Pečnik ni najmanje poznal obisti teh dveh oseb, ko je pisal za „Sočo“ svoje izborne članke, sicer bi se ju bil ogibal. Zatorej „Sočin“ pisač nima pravice šopiriti se z dr. Pečnikovimi spisi, kakor z deli moža, ki bi spadal v čarobni krog kalamona.

Tržaška „Edinost“ je prinesla zares zdaj nekaj člankov o „naši veletrgovini“ — od kod pa jih je dobila? „Sočin“ pisač, ki je s svojimi neslanostmi takoj prikrevsal na dan, ko so končali članki v „Edinosti“, se dela, kakor bi ne znal, da so bili poslani iz — njegove bližine. Isti članki pa niso druzega, nego zvesta kopija dr. Pečnikovih spisov z nekaterimi vpletenimi „posebnostmi“. — Ali ni to najneslanejše brisanje preko oči „Sočinih“ čitateljev?

Neslano pa je tem bolje, ker gleda iz tega očividen namen zopet udariti po nas in napeljavati vodo na svoj mlin za bližajoče se volitve, v splošnem pa zakrpati kredit „naprednemu“ vojskovodji, ki je baš v teh dneh tako grozovito trpel notri v deželnem zboru.

Kdaj pa smo bili mi nasprotniki pravega napredka? Kaj kvasi pisač, da se je delalo od naše strani vse mogoče ovire napredku ter da smo smešili napredek? Koga hoče pisač s tem nahujskati proti nam?

Kar smo trdili, trdimo še danes, da je bilo strahovito smešno tisto bobnanje — danes pravi „Soča“, da ni bobnala — s prekmorsko trgovino itd., kar je šlo vse v dim, s Kristanom vred. Ako se je ustanovila „Mizarska zadruga“ in ako sledé tej zadrugi še druga domača industrijska podjetja, kar se zgoditi mora, ako hočemo, da nam ustanovljene železnice kaj koristijo, bodo na tem imeli zaslugo faktično izvežbani obrtniki in izkušeni trgovci, nikdar pa Gabršček in Tuma, ki delo drugih hočeta le izkoristiti za svoje generalstvo. Našim obrtnikom, ako hočejo, da njih stvar uspeva, svetujemo le, naj se ne oklepajo „tausendkünstlerjev“, katerih obrtno znanje stoji globoko pod izkušenostjo navadnega mizarja. To poslednje zlasti kažejo ti patroni takrat, ko hočejo govoriti o napredku. Tu se vedejo tako okorno in smešno, kakor — krava v sedlu. Širokoustnost in gostobesedno časnikarsko frazarstvo še dolgo ni obrtno znanje. Obrtniki naj ostanejo med obrtniki in naj ondi napredujejo. Ako se hočejo raztegniti na Prekmorje, kar pa je jako kočljiva stvar — obrnejo naj se za svet v prvi vrsti direktno na dr. Pečnika v Aleksandriji, ki jim je z dobrim sovetom rad na razpolago, ker on je zares praktičen mož, a nikak frazer. Odločno pa jim odsvetujemo pečati se z ljudmi, ki vidijo pri vsem le sebe, obrtniki pa so jim le dobrodošlo orodje. Toliko na uvaževanje, da ne bo kesanja.

„Soča“ pa — „Information“. — Podrepna muha v „Soči“, z namenom da prodre z nesnago in strupom laži in predrznosti, izn ajde vedno nekaj novega s čemer se zaganja v nas. Zdaj jej je že dobrodošla „Information“, katero po njenem mnenju bero „vsi ministri“. Že parkrat je bilo v tem dunajskem listu dopisov z Goriškega, katerim se je takoj videlo, od kod so in kaj nameravajo. V jednem teh dopisov pravi goriški „naprednjak“, ki se tolikanj rad prepira, češ, da zdaj vlada mir v deželnem zboru goriškem, ki pa preneha, ako bi bili prihodnjič izvoljeni sami naprednjaki, kateri bodo nasproti Italijanom poudarjali bolj odločno narodno stališče. V drugem dopisu istemu listu pa isti zvitarski „naprednjak“ že pravi, da slovenskim liberalcem nasproti Italijanom v prihodnjem deželnem zboru **ne bode treba poudarjati narodnega momenta,** marveč da se bodo lahko združili z Lahi za „skupno delo“. „Soča“ pa je šla in podtaknila prvi dopis nam z bratoljubnim namenom, prepirati se z nami. Smo pač v dobi mrčesov in strupenih muh, ki ti ne dajo miru ne v senci ne na solncu.

„Soča“ bere, se grize in — šteje. — Naši članki, katere je provzročil Tumov „pevski“ razkol, so „pevskemu“ generalu in vsemu „naprednjaškemu“ glasbenemu „generalštabu“ tako temeljito sapo zaprli, da ne najdejo vsi skupaj niti jednega stvarnega odgovora. Zato pa pošiljajo tem pridneje svojega „Stallknechta“ v boj. Ta revež — če tudi pravi (nemoralni) hrust — se nam pa že usmili. Njegova služba postaja že per-

manentna, dočim so jo rabili doslej le zdaj pa zdaj, za nekako „Pferdecur“. Ubogi „Johann“ sicer pridno udriha in sopiha, a kaj pomaga, ko neče biti naših člankov konec. „Korajža“ mu gineva, moč rokam in grlu mineva, in reveža samega je sram te nezaslišane onemoglosti. Zasopljen in v zadregi, kaj mu poreče gospodar, šteje le še vrste naših člankov, hoteč mu reči: Domine, tvoj famulus ni tej vražji „Norici“ kos. — Ubogi famulus! Take blamaže ni pričakoval. A štel bode pa še! —

„Farbanje“ in še nekaj. — Ko se pri nas priredi kak shod ali kaka veselica brez Tume in Gabrščeka, takrat komandujeta na noge vsemu „naprednjaškemu“ aparatu, ki naj ta shod ali to veselico prepreči ali vsaj zavira. Ako to zahrbtno ritje ne izda, takrat stopi v akcijo „Sočin“ „Stallknecht“, da pomeče „skozi vrata“ dotične prireditelje. Če je vzlic temu udeležba ogromna, potem pa vzame „Sočin“ poročevalec lonec „naprednjaške“ barve v roke in pobarva ž njo vse udeležnike, vsklikniv̌ši: Naši so še vedno tako malo modri, da zahajajo h „klerikalnim veselicam“. — Tako ne pride „Soča“ nikdar v zadrego. Ona „farba“ za „svoje“ udeležnike celo take, katere nazivlje navadno v „Soči“ „klerikalne zdražbarje“. Tako je delala pozimi z našimi koncerti, tako „farba“ sedaj šempetersko tombolo. Kako so bili šempeterski udeležniki „njeni“, kaže najbolje dejstvo, da je komandirala Tumove „pevce“ v Solkan. Kakor smo čitali v „Prim. Listu“, je malo manjkalo, da se niso stepli, ko je prišlo do računa. Čudno, kaj so „Regimentsunkosten“ že pošle? Čudno tudi, da so bile govorance „kantušministra“ Steleta tako srčnomile“, ko je v Kamniku tako rohnel proti „tem prokletim farjem“!

Kdo živi državne uradnike? — I kdo drugi nego A. Gabršček! Če nočete verjeti, berite „Sočo“! Tam stoji črno na belem. In ti presneti uradniki so še tako nehvaležni, da naročujejo zdaj „Gorico“, o kateri se Gabršček niti sanjalo ni, ko je uprizoril s svojim pobratimom razkol. Nekdaj so bili ti uradniki dobri in pametni, ko so namreč naročevali „Sočo“ in podpirali vse, kar je izhajalo iz Gabrščekove tiskarne; ko so pripomagali, da se je Gabrščeku stanovanjce mizernega vaškega učitelja izpremenilo v mestno opravljene sobe „bogatega“ obrtnika; ko so nalagali svoje težko zaslužene krajcarje v „Ljudski posojilnici“ in „Trgovsko-obrtni zadrugi“ ter skrbeli Gabršček u in še komu drugemu za priročna posojila. O takrat ni bil A. Gabršček prav nič radoveden, kdo živi te uradnike; takrat so si najbrže ti uradniki kovali sami denar. Zdaj pa, ko so ti uradniki izpodmaknili svoja ramena izpod jasli, iz katerih zoblje kolovodni zbor „naprednjaški“, zdaj živi te uradnike A. Gabršček. Ha, Ha! Ali ne manjka temu človeku puščati vrh glave?! — Ker ga pa to vprašanje tako tišči, naj je nekoliko razširi in pové, kdo pa živi „primo dono“ Pohlina, „primo balerino“ Vernika, „kantušministra“ Steleta in vse ostale uradnike ali pisarje pri „Ljudski posojilnici“, „Trg.-obrtni zadrugi“ itd.? Prosimo odgovora.

Kdo se poslužuje denuncijantstva? — Danes teden smo ponatisnili v „Gorici“ le to, kar je Gabršček pred 2 letoma v „Soči“ objavil, namreč odlok justičnega ministerstva, kateri prepoveduje sodnijskim uradnikom očitno vmešavanje v strankarske borbe. Dostavili smo, da se vede ogromna večina sodnijskih uradnikov tudi v tem oziru popolnoma pravilno in da smo to vest ponatisnili le radi par jako mladih gospodov, kateri menda še ne poznajo dotične prepovedi. Imenovali nismo nikogar, če prav so nam znane osebe, ki se res vmešavajo v strankarske borbe, ki preganjajo naš list itd. Tega pa nismo storili, ker trdno upamo, da spoznajo dotični mladi gospodje s časom sami duševno in moralno vrednost one klike, ki hoče pri nas na Goriškem pod liberalno krinko v motni vodi ribariti, ter da obrnejo hrbet tem ljudem.

Radi te naše notice nas je „Soča“ obsula z raznimi psovkami ter nam je očitala denuncijantstvo! To se drzne nam očitati list, ki tako rekoč živi v denuncijantstvu in ovaduštvu. Odkar je postala „Soča“ Tumovo glasilo, denuncirala je že ogromno število oseb, ki so v kateremkoli oziru le količkaj odvisni, denuncirala jih je z brumno željo, da bi jim škodovala ter jih tako terorizovala. Uprizorila je ostudno rovarstro proti vsem onim, ki ne verujejo brezpogojno njeni politični nezmotljivosti, ki ne prisegajo na Tumov evangelij. Denuncijacija in ostudni osebni napadi so glavno sredstvo, s katerim hočejo ti politični otroci terorizovati goriško razumništvo. Učitelji, profesorji, uradniki in duhovniki, skratka odvisni slovenski rodoljnbi so priljubljena tarča, v katero zaganja „Soča“ najrajši svoje strupene puščice. Leta 1899. je ovajala mlade učitelje, češ, da so socijalni demokratje. Nekatere je naravnost imenovala. Lansko leto je posebno rada denuncirala razne goriške profesorje. Kolikokrat jih je imenoma napadala ter spravljala v zvezo s politiškimi homatijami! Skoro v vsaki številki je hujskala proti „c. kr. politikujočim“. Koliko duhovnov je v zadnjih dveh letih navzgor denuncirala ter jih hotela terorizovati! Tudi „Sočini“ „Tutti frutti“ so le neka oblika denuncijacije, in sicer denuncijacije najinfamnejše vrste, ker v tem najumazanejšem oddelku „Soče“ se ovajajo osebe večinoma le na podlagi lažnjivega sumničenja in nesramnega namigovanja.

Taka, vidite, je „Soča“! Kak mož je pa nje lastnik in glavni urednik A. Gabršček, je tudi vsem dobro znano! Kolikokrat je že izdal uredniško tajnost! To mu še ni zadostovalo! Lani je ovadil poštenjaka in vrlega rodoljuba dr. Kosa pri državnem pravdništvu radi krivega pričanja pred sodnijo! Kazenska preiskava se je ustavila, ker ovadba ni imela nikake podlage!

Iz tega razvidijo naši čitatelji, v katerem „krogu“ se poslužujejo denuncijantstva, kje je iskati „falotskih denuncijantov“!

Listnica uredništva. — Drugim gg. dopisnikom prihodnjič.

Blaginja otrok je največja skrb vsem roditeljem in odgojiteljem. Jako preprosta sta pomočka, s katerima se pospešuje in zagotavlja ta blaginja: kolikor mogoče veliko gibanja v prostem zraku in prirodi ustrezujoča hranitev. Pri tej pa odločujejo vsakdanje potrebe in navade. Zjutraj in popoludne je mleko pač najboljša pijača, toda ne malokdaj se upre otroku in tudi ga ne more vselej uživati dalje časa. Imamo pa naravnost izborno primes: Kathreinerjevo Kneippovo sladno kavo, ki je močno pripravljena in dodana mleku, vzorna vsakdanja pijača glede prijetnega, čimdalje bolj prijajočega ukusa, zdravstvenega učinka in krepitve. To pa ne samo za otroke, ampak za vsakogar, zlasti tudi za ženske, za ljudi, ki bolehajo na živcih in želodcu i. t. d.; za vse te je treba pomirjajoče, ob enem redilne pijače. Te prednosti Kathreinerjeve Kneippove sladne kave pozna danes ves svet. Sedaj jo že rabijo v največ družinah kot primes zrnati kavi; saj uničuje kvarne posledice te kave ter jej daje milejši in prijetnejši okus. Zategadelj je ne bi smela pogrešati več nobena družinska miza; zakaj v sebi združuje na nepresežen način priljubljeni vonj zrnate kave s sladovnimi svojstvi, tako dobrodejnimi za zdravje. Česar si more skrbna gospodinja le želeti pri vsak dan rabljenem živilu: zdravje, dober okus in prihranek, vse to doseza, ako rabi Kathreinerjevo Kneippovo sladno kavo.

Rojaki! **Spominjajte se o vsaki priliki „Šolskega doma“.**

Loterijske številke.

20. julija.

Grac	33	11	22	32	51
Dunaj	81	89	21	8	73

Naznanilo.

V Gorici v kapucinski ulici št. 1.

odda se

s 1. avgustom 1901 v najem

krčma

s kuhinjo, kletjo, sobo, salončkom, delom vrta in prostorom za igranje s kroglami v pritličju, ter dvema sobama v I. nadstropju.

Anton Pečenko

Vrtna ulica 8 **GORICA** Via Giardino 8

priporoča

pristna bela in črna vina iz vipavskih, furlanskih, 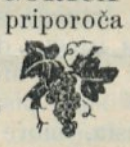 **briskih, dalmatinskih in isterskih vinogradov.**

Dostavlja na dom in razpošilja po železnici na vse kraje avstro-egerske monarhije v sodih od 56 litrov naprej. Na zahtevo pošilja tudi uzorce.

Cene zmerne. Postrežba poštena.

Ravnokar je izšla v „Narodni Tiskarni“ knjižica:

TRI IGRE

za žensko mladino.

Prosto poslovenil

E. Klavžar.

Knjižica se dobiva v „Narodni Tiskarni“ v Gorici, ulica Vetturini 9, in pri knjigotržcu Pallichu v Gorici na Travniku mehko vezana po 40 vin. po pošti 3 vin več.

Poziv!

Pozivljajo se dolžniki **posojil na vrednostne papirje** po zdolej popisanem razkazu, da priskrbè v teku **meseca avgusta 1901** plačilo glavnice in obresti v izogib realizacije terjatve po postavnih predpisih.

Ravnateljstvo zastavljavnice in ž njo združene hranilnice.

V Gorici, dne 17. julija 1901.

Ravnatelj:

FABRIS.

RAZKAZ.

Tek štev.	Štev. posojilne pole	DATUM	Dolžna glavnica K	v
1	361	11. februvarja 1875	24	—
2	944	4. marca 1879	30	—
3	1176	21. decembra 1880	20	—
4	1191	14 februvarja 1881	320	—
5	1240	20. avgusta 1881	300	—
6	1261	2. novembra 1881	120	—
7	1278	10. decembra 1881	120	—
8	1348	12. junija 1882	40	—
9	1460	12. maja 1883	280	—
10	1512	24. novembra 1883	50	—
11	1571	24. junija 1884	160	—
12	1613	30. maja 1885	240	—
13	1738	15. aprila 1886	40	—
14	1863	22. avgusta 1887	80	—
15	1895	10. decembra 1887	30	—
16	1958	11. junija 1888	540	—
17	2206	9. oktobra 1888	60	—
18	2060	5. aprila 1889	240	—
19	2297	24. aprila 1891	250	—
20	2309	27. maja 1801	120	—
21	2326	18. junija 1891	400	—
22	2327	22. julija 1891	16	—
23	2381	4. decembra 1891	70	—
24	2397	28. januvarja 1892	300	—
25	2433	9. maja 1892	330	—
26	2442	17. junija 1892	24	—
27	2478	16. novembra 1892	230	—
28	2500	20. februvarja 1893	8	—
29	2542	21. septembra 1893	280	—
30	2553	9. novembra 1893	330	—
31	2563	9. decembra 1893	60	—
32	2572	12. januvarja 1894	20	—
33	2603	18. junija 1894	410	—
34	2649	22. februvarja 1895	300	—
35	2712	28. oktobra 1895	410	—
36	2716	15. novembra 1895	500	—
37	2717	7. decembra 1895	10	—

„Narodna Tiskarna“ v Gorici ulica Vetturini 9.

Ilijada.

Povest slov. mladini.

Prosto po Homerju

pripoveduje

ANDREJ KRAGELJ.

S tolmačem važnejših osebnih imen ter obsega **273 stranij.**

CENA:

1 K 40 vin., po pošti 20 vin. več.

Vezana v platno 2 kroni, oziroma 2 kroni 20 vin.

Dobiva se v „Narodni Tiskarni“ v Gorici, pri knjigotržcih Pallichu v Gorici na Travniku, pri Schwentnerju v Ljubljani in Florijanu v Kranji.

Zavod za slikanje na steklu

Edvard Stuhl,

Gradec, Ungergasse št. 3.

izdeluje

slikana okna za cerkve in hiše v raznih slogih.

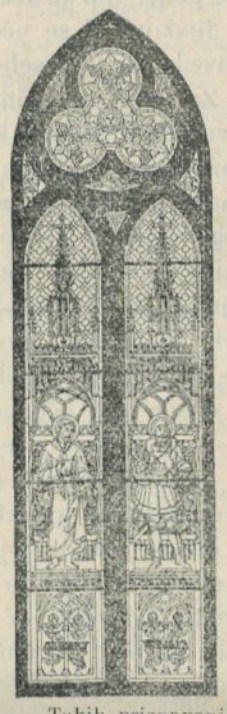

Podpisani si šteje v prijetno dolžnost, s tem firmo za slikana okna g. Edv. Stuhl iz Gradca v vsakem oziru priporočiti. V tukajšnji novi cerkvi je imenovani gosp. Stuhl priskrbel vsa barvana okna v splošno zadovoljnost in zelo po primerni ceni.

Kuracijski urad v Št. Andrežu pri Gorici

dne 19. decembra 1900.

Jos. Kosovel,

kurat.

Videlo in potrdilo!

Občinsko županstvo Št. Andrež,

dne 19. decembra 1900.

Andr. Lutman,

župan.

Takih priznavanj imam prečastiti duhovščini na razpolago še dokaj.

Uljudno se priporočam

Ed. Stuhl.

Peter Drašček,

trgovec jedilnega blaga v Gorici,

Stolna ulica št. 2.

Priporoča se p. n. občinstvu v Gorici in z dežele. Prodaja kavino primeso, sladkor, milo, slanino, riž, maslo surovo in kuhano, olje, moko iz Majdičevih mlinov in vse jestvine.

Zaloga žveplenk

sv. Cirila in Metoda.

Fani Drašček,

zaloga šivalnih strojev v Gorici,

Stolna ulica št. 2.

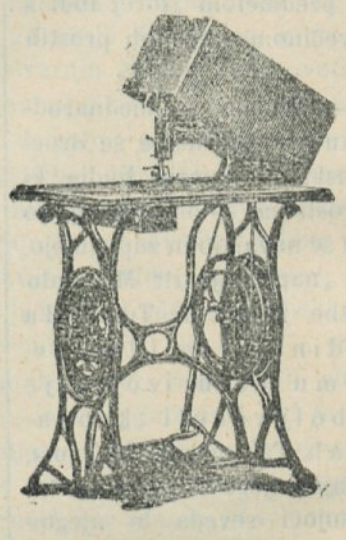

Prodaja stroje tudi na tedenske ali mesečne obroke. Stroji so iz prvih tovarn ter najboljše kakovosti. Priporoča se slav. občinstvu.

Odlikovana kleparska delavnica

Artur Makutz

v Gorici

Ozka ulica št. 1. — Via Stretta št. 1.

Priporoča iz lastne zaloge

izvrstne in trpežne škropilnice proti peronospori,

(prenovljene po Vermorelovi sestavi). Baker je trd in svetel. Zalistke (valvole) se more lahko premeniti. — Škropilnica je sestavljena priprosto in tako, da škropi lahko na tri načine po volji škropilca.

Cena je zelo nizka.

Sprejemlje v popravo in v prenovljenje škropilnice raznih sistemov in postreže v popolno zadovoljnost stranke.

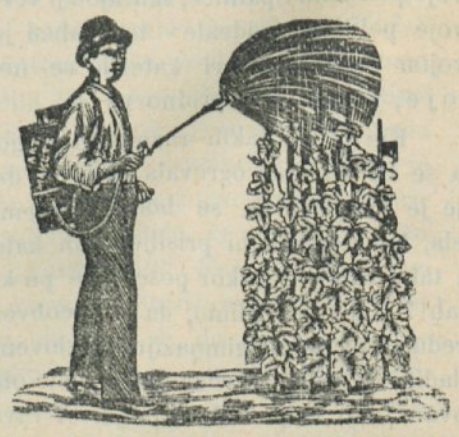

Priporoča tudi **stroje za žveplanje sodov** iz cinkanega železa, **priprave za obvarovanje vina** pred plesnobo in cikanje m pri točenju iz soda (kan), **mohove za žveplanje grozdja** raznih sistemov, **cevi iz gume** za vsakovrstne škropilnice. — Sprejema vsa v **kleparsko** obrt spadajoča dela, **postavlja strelovode** itd. itd.